

Länsi-Helsingin musiikkiopisto kiittää mahdollisuudesta lausua liittyen TAITEEN PERUSOPETUKSEN LAKIMUUTOSEHDOTUKSEEN VN/18125/2025:

LAUSUNTO SISÄLTÄÄ KOMMENTTEJA SEURAAVIIN PYKÄLIIN:

1 § Taiteen perusopetuksen tarkoitus ja tavoitteet

3 § Opetussuunnitelma, oppimäärän mitoitus ja laajuus

12 § Valtion rahoitus

5 § Opintopisteet Valtioneuvoston asetus

13 § Henkilöstö

Muutosehdotuksilla varmistetaan, että lakiehdotus veisi taiteen perusopetusta kohti sille asetettuja tavoitteita. Nykyisellään ehdotus sisältää rakenteita, jotka ovat vastakkaisia saavutettavuuden ja laadun kehittämisen kanssa. Vaikuttavuusarviointia tarvitaan lisää.

1 § TAITEEN PERUSOPETUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Laissa tulee edelleen näkyä, että on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettu koulutusmuoto, jota voi järjestää myös aikuisille. Tällä turvataan lasten ja nuorten oikeuksien toteutuminen.

Yhteiskunnan kestävä kehityksen, tulevaisuuden innovaatioiden ja hyvinvoinnin vuoksi lasten ja nuorten tulee päästä taiteen perusopetuksen piiriin myös jatkossa. Jos VOS-opetusta suunnataan entistä enemmän aikuisille jäävät kasvukeskuksissa lapset yhä useammin ilman oppilaspaiikkaa.

Koko Suomen musiikkielämän kivijalka on vaarassa näivettyä, kun lasten ja nuorten lahjakkuus ja potentiaali ei pääse kehittymään. Aikuisilla on muita mahdollisuuksia hakeutua taideopetuksen piiriin.

Lasten ja nuorten säilyminen TPO-rahoituksen pääkohderyhmänä on tärkeää musiikkielämän, yksilön ja yhteiskunnan kestävä kehityksen näkökulmista. On tärkeää, että esim. kunnilla on mahdollista jatkossakin rahoittaa palveluja järkeväksi katsomillaan tavoilla: esimerkiksi rahoittamalla TPO:ta pääsääntöisesti lapsille ja nuorille sekä vapaata sivistystyötä aikuisille.

3 § OPETUSSUUNNITELMA, OPPIMÄÄRÄN MITOITUS JA LAAJUUS

LHMO kannattaa ehdotuksen 3 § toista momenttia muutettuna seuraavasti: Koulutuksen järjestämiseksi tulee laatia kullekin taiteenalalle opetussuunnitelma, joka on laadittu 1 momentissa tarkoitetun opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Koulutuksen järjestäjä hyväksyy kullekin taiteenalalle opetussuunnitelman.

Oppimäärää ei pidä määritellä niin, että sen laajuus olisi vain opetustunteja. Tällainen vain opetukseen keskittyvä sisällön laajuuden määrittely ei vastaa nykyisiä oppimiskäsityksiä eikä koulutusmuodon tukemaa kokonaisvaltaista osaamisen kehittymistä.

Taidealojen eroavaisuudet ja kunkin taiteenalan ominaispiirteet tulisi huomioida, eikä lukita annettavaa opetustuntimäärää asetuksen tasolla. Taiteenalakohtaisesti tulee turvata pedagogisesti perustellut ratkaisut ja joustavuus opetustavoista, esimerkiksi yksilö- ja ryhmäopetuksen suhteesta.

Asetuksessa mainittu 20 tunnin opetuksen määrä opintopistettä kohden on korkea, erityisesti jos sitä verrataan EU:n laajuisesti käytössä olevaan malliin. Mallissa yksi opintopiste vastaa keskimäärin 27 tunnin **työpanosta** sisältäen sekä opetuksen että oppijan oman työskentelyn.

Osaamisperusteisuus puuttuu opintopisteen määritelmästä ja se tulisi ehdottomasti sisällyttää siihen. Taiteen perusopetuksen luonteeseen kuuluu tavoitteellisesti etenevä oppiminen ja osaamisen kehittäminen. **Jos opintopisteet perustuvat ainoastaan opetuksen määrään, vaarana on, että oppimisen laatu ja osaamisen arviointi jäävät toissijaisiksi.**

VAIKUTUKSET MUSIIKIN LAAJAN OPPIMÄÄRÄN KANNALTA: 1300 -> 1000

VOS-musiikkiopistojen oppimäärän supistaminen 1000 tuntiin laskee osaamistavoitteita ja siten yleistä musiikin osaamistasoa Suomessa. Oppimäärän suorittaminen on tärkeä päämäärä myös ei-ammattiopintoihin tähtääville oppilaille. Nykyisen laajan oppimäärän syventävissä opinnoissa (1300 t.) saavutetaan valmiuksia, jotka mahdollistavat mm. syventävien tasojen orkesterit ja edistyneiden yhteissoiton. Näiden toteutumiseen tarvitaan muitakin kuin ammattiopintoihin suuntaavia oppilaita. **Lakiehdotus tulee pitkällä tähtäyksellä laskemaan yleistä musiikin osaamistasoa.**

90 % SibAn opiskelijoista hankkii ammattiopintovalmiudet TPO:ssa. Musiikissa ja instrumenttiopetuksessa edetään yksilöllisesti osaamistavoitteisiin. Motorisesti

vaativaa soitinta harjoittaessa (esim. jouset ja piano) 1500 t. voi tulla täyteen ennen kuin ammattiopintoihin riittävät valmiudet on saavutettu. Tuntimääräkatto ei jatkossa mahdollista yksilöllistä joustoa ammattiopintoihin suuntaavien kohdalla.

TPO oppimäärän laajuus 50 op. on arvioitu erittäin alhaiseksi (n. 10 vuoden työmäärä), kun sitä verrataan esim. yliopisto-opinnoissa kertyviin opintopisteisiin (60 op/lukuvuosi

12.§ OPPILASMÄÄRÄ JA OPPIMÄÄRÄN SUORITTAMINEN RAHOITUSKRITEERINÄ

Mikäli oppilasmäärästä ja päättösuorituksista tulee 7 % ja v. 2040 alkaen 25 % rahoitusperuste, tulee vertailutiedon perustua saman taiteenalan suorituksiin, ei koko TPO:n vastaaviin lukuihin, kuten esitystekstissä.

TPO yhteistyön periaatteena on ollut kunnioittaa taiteenalojen ominaispiirteitä. Yhteismitoittamalla pedagogisia eroavaisuuksia saatetaan taiteenalat eriarvoiseen tilanteeseen ja heikennetään oppimisen laatua ja vaikuttavuutta.

• OPPILASMÄÄRÄ RAHOITUSKRITEERINÄ:

Musiikille ainoana yksilöopetusmuotona on elintärkeää, että vertailutietona on sama taiteenala. Muutoin muodostuu automaatti, joka siirtää rahoitusperustetta yksilöopetuksesta ryhmäopetukseen. Musiikin instrumenttiopetuksessa oppimäärän suorittaminen on mahdotonta ilman yksilöopetusta. Pienryhmäopetus soveltuu vain ensimmäisten vuosien alkuopetukseen. Yhtä opetuskertaa kohden muissa taiteissa voi olla esim. 12 oppilaan ryhmä: verrattaessa yksilöopetukseen, on lkm-kertymä samanaikaisesti 12-kertainen, mutta ryhmä selviää 1 opetustilalla siinä missä yksilöopetukseen tarvitaan 12 opetustilaa ja opettajaa. **Musiikin tarpeiden ja kustannusrakenteen erot ovat syy, miksi musiikille määriteltiin oma rahoitusmomentti. Momentin poistuessa on musiikin kannalta kriittistä säilyttää ymmärrys rakenteiden erosta ja käyttää oppilasmäärän vertailutietona samaa taiteenalaa.**

• OPPIMÄÄRÄN SUORITTAMINEN RAHOITUSKRITEERINÄ:

Taiteet eivät ole harjaantumisen vaatiman ajan tarpeessa yhteismitallisia. Musiikissa instrumenttien osaamistavoitteiden saavuttaminen vie motorisen harjaantumisen vuoksi yksilöllisen ajan, keskimäärin koko peruskoulun ja 2.asteen ajan. 3-vuotisessa seurannassa suuren musiikkioppilaitoksen perusopintojen suorittaminen vei keskimäärin 9,5 v. ja koko oppimäärän 13 v. Usein soittoharrastus voi alkaa ennen kouluikää tai jatkua lukion jälkeisen välivuoden ajan tuoden nuorelle sisältöä ja kiinnostusta. Kaikissa taiteissa opintopolku ei ole yhtä pitkä ja oppimäärän suorittaminen ei perustu yksilölliseen etenemiseen vaan vuosikursseihin ja opintoihin

osallistumiseen. Ryhmänä saavutetaan opintovuodet ja oppimäärä valmistuu ohjelman mukaan.

Suoritus ei ole taiteessa olennainen asia, vaan nyky-opetussuunnitelmassa on pyritty siitä pois kohti yksilöllisiä opintopolkuja. Kun suoritteet alkavat vaikuttaa rahoitukseen, on seurauksena todennäköisesti oppilaitoskohtaisten osaamiskriteereiden madaltaminen rahoituksen varmistamiseksi. TPO:ssa toisin kuin esim. lukioissa tai ammatillisessa koulutuksessa ei ole määritelty valtakunnallisia osaamistavoitteita, joten suoritteiden valtakunnallinen yhteismitallisuus voi muodostua todella heikoksi.

Päättösuoritusten määrän vaikuttaessa rahoitukseen, seuraa tilanne, jossa oppilaitokset pitävät kaikin keinoin oppilaista kiinni. Tämä vähentää koko lakiuudistuksen päätavoitetta, saavutettavuuden lisäämistä, paikkoja ei vapaudu uusille oppilaille. Kuitenkin osalle oppilaista esim. 5 v. osallistuminen taideopetukseen voi olla juuri se, joka rakentaa heille myönteisen taidesuhteen ja eväät itseilmaisuun. EHDOTUS: Oppimäärän voisi jakaa 3 osaan, jolloin 500 t. opintokokonaisuuksien valmistumisista saisi suoritteen (500/1000/1500). Tämä antaisi oppilaille välttämättömiä välitavoitteita, tukisi oppilaitosten profiloitumista, edesauttaisi oppilaiden läpivirtausta ja edistäisi saavutettavuutta.

12.§ RAHOITUS

Lakiehdotuksen 12 § 3 momentti liittyy valtion talousarvioon. Perusteluosiossa talousarviosta ehdotetaan poistettavaksi jako musiikin ja muiden taiteenalojen väliltä.

Tätä jakoa ei tule poistaa, vaan se tulee säilyttää.

SAATAVUUDEN HUOMIOIMINEN – MUSIIKISSA SUURIN SAATAVUUSONGELMA

Opetuksen saatavuuden turvaaminen väestötappiokunnissa on tärkeää yksilön ja yhteiskunnan kannalta!

Ehdotuksessa jää huomiotta alueellisen saatavuuden suurin pullonkaula. Se on syntynyt viimeisinä vuosikymmeninä muuttoliikkeen myötä kasvukeskuksissa musiikkiopintojen ulkopuolelle jääneille lapsille. Kasvukeskuksissa on musiikin oppilaspaikkoja jopa 4-5 kertaa vähemmän kuin haja-asutusalueilla.

Saatavuuden ongelmat on kartoitettu OPH:n raportissa 2020: 4. Taideoppilaitoksiin hakeutuneissa ja oppilaspaikan saaneissa 61 % ulkopuolelle jääneistä olisi halunnut opiskella musiikkia, 39 % yhteensä 8 muuta taiteenalaa. Oppilaita, jotka eivät saaneet hakemaansa oppilaspaikkaa oli 5143: Arkkitehtuuri 7, Kuvataide 490, Käsityö 79,

Mediataiteet 134, Musiikki 3151, sanataide 74, Sirkustaide 673, Tanssi 456, Teatteritaide 79.

Opetuksen kysyntä on tärkeä saatavuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumisen mittari. Lasten ja nuorten tulee saada itse valita taideharrastuksensa. Opetuksen kysynnän tilastot eivät tue ehdotusta musiikin tuntiresurssin suuntaamista muualle.

Alueen lapsimäärän kehitys ja ulkopuolelle jäävien pyrkijöiden määrä tulee huomioida tuntimääräilytysten lisäksi oppilaitoskohtaisia valtionosuuksia määriteltäessä.

Maahanmuutto tuo vieraskielisiä lapsia nimenomaan kasvukeskuksiin, pk-seudulla heitä on jopa 25 % koulun aloittaneista. Musiikkikasvatuksen tutkitut aivovaikutukset oppimisvalmiuksien ja puheen kehityksen tukena ovat voimakkaimmillaan varhaislapsuudessa. Vieraskielisten lasten lisääntyessä musiikkioppilaitosten resursseja kasvukeskuksissa tulee vahvistaa ja erilaisia yhteistyömuotoja päiväkotien kanssa mahdollistaa.

12.5 Arvio vaikutuksista musiikin tuntiperusteiseen rahoitukseen

Opetuksen saatavuuden kehittäminen on lakimuutoksen keskeinen tavoite. OPH:n 2020 tekemä selvitys ei tue musiikin valtionrahoituksen vähentämistä, koska suurin opetuksen ulkopuolelle jäävä kysyntä kohdentuu musiikkiin. Musiikin resurssin kohdentaminen väestökehityksen perusteella parantaa parhaiten saatavuutta opetukseen hakeutuvien näkökulmasta.

Lisämäärärahaesityksen toteutuminen voi olla haasteellista taloustilanteessa, jossa työn alla on 1 mrd € lisäsopeutukset ja tulevien vuosien talouskasvuennuste heikko.

Kuinka rahoitetaan tavoite ottaa uusia oppilaitoksia vos-rahoituksen piiriin, mikäli lisärahaa ei tule? TPO- lain ja yhteistyön lähtökohtana on ollut se, että kenttää ei kehitetä purkamalla musiikin (tai minkään toisen taiteen) rakenteita.

Oppilaitoksen toiminnan vaikuttavuus ja opintopolkujen riittävä monipuolisuus edellyttävät riittävää volyymia: Oppilasmäärää, opettajia ja resurssointia jotka takaavat riittävän laadukkaan oppimisympäristön yksilön ja yhteiskunnan kannalta Riittävän vahvojen yksiköiden rakentaminen on viisautta ja valtion osaamistavoitteiden mukaista.

Ryhmäopetusaineissa pienempi vos-tuntimäärä riittää toimivan oppilaitoksen rakentamiseen

VOS-oppilaitokset ovat oman taiteenalan peruskoulutuksen vetureita ja pedagogiikan kehittäjiä. Ne vastaavat paitsi luovuuden ja hyvinvoinnin edistämisestä myös taide-elämän ja ammattikoulutuksen kivijalasta. Hankerahoitus on olennaista oppilaitosten ja taiteenalan jatkuvan kehittämistoiminnan kannalta ja mahdollistaa uudenlaisten toimintamuotojen

juurruttamisen oppilaitoksissa. VOS-oppilaitoksille suunnatun kehittämisrahoituksen pirstaloiminen useammalle momentille ei tue tavoitetta kansallisen osaamisen kehittämisestä. Uusi vastuutehtävä tuottaa koulutusta ja arvokasta jaettua tietoa, mutta ei korvaa oppilaitoksissa tapahtuvia opettajia ja oppilaita osallistavaa kehittämistoimintaa

Yleisestä koulutusalan opintopistekäytännöstä poiketen lakiehdotuksessa yksi opetuspiste = 20 t. annettua opetusta. Muualla koulutusallalla määritelmä on 1 op= 27 tuntia opiskelijan tekemää työtä.

Musiikissa suurin työ koostuu kotiharjoittelusta, mikä eroaa monien muiden taiteiden käytännöistä. Esim. lopputyö voidaan valmistaa monessa taiteessa pääsääntöisesti tunneilla, musiikissa tunneilla käydään saamassa ohjeet ja koko harjoitustyö tehdään kotona. Opintojen vaatima oma työskentely tulisi tehdä näkyväksi ja linjakkaaksi muun opintopistekäytännön kanssa.

Määräysten mukainen työvuosi musiikkioppilaitoksessa on 35 viikkoa, eli 20t. annettua opetusta on hankalasti sovitettavissa lukuvuoden keston.

Ehdotus: Yksi opetuspiste on 27 t. oppilaan työskentelyä sisältäen opintojen tavoitteiden ja sisällön kannalta tarpeellisen ja oppilaan kannalta kohtuullisen määrän omatoimista työskentelyä taiteenalan ominaispiirteet huomioiden (vaihtoehto, väh. 50% annettua opetusta).

Oppimäärän yhdentyminen ei saa laskea opettajien pätevyysvaatimuksia VOS-oppilaitoksissa. TPO-opettajien koulutuksen laajuus ja syventyneisyys on verrattavissa aineenopettajien koulutukseen. VOSilla rahoitettava TPO tulee pitää linjassa muiden koulutusmuotojen kelpoisuusehtojen kanssa, madaltaminen laskee alan osaamista, arvostusta ja laatua ja on siten ristiriidassa koulutuksen strategisten tavoitteiden kanssa. Väestötappioalueilla ei ole madallettu muun koulutuksen (esim. peruskoulu/lukio) kelpoisuusvaatimuksia huolimatta pätevien hakijoiden puutteesta. ”Taiteellinen tai saavutettu muu ammatillinen ansioituneisuus” tulee olemaan erittäin haastavaa arvioitavaa oppilaitoksissa ja aiheuttamaan hankalia / epäyhdenvertaisia tilanteita ja tuo kohta tulee poistaa lakiehdotuksesta. Siirtymäsäännöksillä ja poikkeuskoulutuksilla tulee turvata nykyisten yleisten oppimäärän opettajien tilanne.

13 § Henkilöstö

Kannatamme ehdotukseen sisältyvän asetuksen 20 § viidennen kohdan poistamista kokonaan tai muutettuna seuraavasti: 5) jolla on asianomaisella taiteenalalla saavutettu taiteellinen tai muu ammatillinen ansioituneisuus sekä vähintään 60 opintopisteen laajuiset opettajan pedagogiset opinnot